

ДИСКУСІЇ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Петро Захарченко

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри історії права та держави
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4968-9844>
z0609@ukr.net

Олександр Сибіга

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна)
sybiga@gmail.com

УДК 342.4

**ДЕРЖАВНИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ:
СПРОБА ЛІКВІДАЦІЇ ЗАВЕРШЕННЯ ПРОЦЕСУ
УКОНСТИТУЮВАННЯ**

АНОТАЦІЯ. Поява пропонуваної широкому загалу статті спричинена багатолітнім протистоянням між прихильниками надання українській мові статусу державної і їхніми політичними опонентами. На підставі оприлюдненого тексту конституційного подання до Конституційного Суду України 51 народного депутата України від 23 квітня 2019 р., що поставили під сумнів конституційність окремих положень Закону України “Про забезпечення функціонування української мови як державної” (Закон № 2704-VIII), здійснено конституційно-правовий аналіз спірних положень цього Закону у зіставленні з нормами Конституції України.

Мета статті полягає у правовому обґрунтуванні позиції щодо відповідності окремих положень Закону № 2704-VIII, яким здійснено законодавче забезпечення функціонування української мови як державної, приписам Конституції України.

Приводом для конституційного подання слугували окремі норми Закону № 2704-VIII, які, на думку суб’єкта конституційного подання, дискримінують російськомовних громадян за мовною ознакою. Крім того, автори вважають, що права російської мови істотно порушуються в тій частині, що на підставі документа надає перевагу кримськотатарській мові як мові корінного народу, англійській мові та іншим мовам Європейського Союзу, незважаючи на те, що в Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської мови та інших мов національних меншин.

Аргументовано, що законодавець, ухвалюючи Закон № 2704-VIII, не порушив основні приписи конституції в частині забезпечення прав корінних народів, націо-

нальних меншин України, зокрема й російськомовної частини населення. Визнані маніпулятивними, надані суб'єктом конституційного подання статистичні відомості, про факти, пов'язані з кількістю носіїв російської мови, кількісним складом націй і національностей, що проживають на території України, та чисельністю представників найбільшої етнічної меншини. Зазначено, що прямиий зв'язок між національною належністю і мовою користування відсутній.

Зроблено висновок, що в ухваленому Законі № 2704-VIII відсутня дискримінація як за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, так і за мовними чи іншими ознаками.

Ключові слова: Конституція України; державний статус української мови; національні меншини; корінні народи; Конституційний Суд України; конституційне подання; народні депутати.

У пропонованій публікації маємо намір висловити власний погляд на зміст конституційного подання до Конституційного Суду України (далі – КСУ) 51 народного депутата України¹, що поставили під сумнів конституційність окремих положень Закону України “Про забезпечення функціонування української мови як державної” (далі – Закон № 2704-VIII)².

Мета дослідження полягає у правовому обґрунтуванні позиції щодо відповідності окремих положень Закону № 2704-VIII, яким здійснено законодавче забезпечення функціонування української мови як державної, приписам Конституції України.

Отож, стисло передамо суть претензій народних депутатів до цього нормативно-правового акта і наші на них заперечення, обґрунтовані з погляду норм Конституції України.

По-перше, у поданні вказується, що ч. 4 ст. 13, ч. 5 ст. 21, ч. 3 ст. 22, частини 1 і 5 ст. 25, ч. 1 ст. 26, ч. 4 ст. 39 Закону № 2704-VIII суперечать статтям 10 і 11 Конституції України³ через те, що вони ‘*фактично означають дискримінацію російськомовних громадян за мовною ознакою*’ унаслідок того, що Законом № 2704-VIII забезпечується ‘*функціонування поряд з українською тільки кримськотатарської мови як мови корінного народу, англійської мови та інших мов ЄС*’, незважаючи на те, що в ‘Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської мови та інших мов національних меншин України’.

¹ Конституційне подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України “Про забезпечення функціонування української мови як державної” від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII (Голос України від 16.05.2019 року, № 90), № 3/4094(19) від 21.06.2019 <http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/3_4094_r.pdf> (дата звернення: 16.11.2019).

² Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25 квітня 2019 р. № 2704-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>> (дата звернення: 16.11.2019).

³ Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>> (дата звернення: 16.11.2019).

З ухваленням Закону України “Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)”⁴, за який проголосувало 334 народних депутатів, у преамбулі Основного Закону з’явилося формулювання про те, що Верховна Рада України підтверджує ‘європейську ідентичність українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу країни’. До повноважень Верховної Ради України, згідно з прийнятими змінами, належить визначення ‘засад внутрішньої й зовнішньої політики, реалізація стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі і НАТО’. Крім того, уточнено, що президент є ‘гарантом реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі і НАТО’, а Кабінет Міністрів України, зі свого боку, з огляду на зміни, ‘забезпечує реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Євросоюзі і НАТО’⁵.

Отже, нова редакція Конституції України визначила стратегічний курс на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі (далі – ЄС) і НАТО. Шлях до досягнення цієї мети лежить через комплекс різноманітних заходів економічного, оборонного, політичного, правового, мовно-культурного характеру. Тож поява в ч. 5 ст. 21 та ч. 2 ст. 22 Закону № 2704-VIII положення, за яким у закладах освіти, відповідно до освітньої програми, одна або декілька дисциплін можуть викладатися двома чи більше мовами – державною мовою, англійською мовою, іншими офіційними мовами ЄС, а наукові видання публікуються державною мовою, англійською мовою та (або) іншими офіційними мовами ЄС, є одним із кроків до досягнення Україною геополітичної політико-правової мети, зафіксованої названими нормами української конституції. Мовна поліваріантність у Законі № 2704-VIII забезпечується посиленням на існуванням 24 офіційних мов ЄС, а саме: англійської, болгарської, угорської, грецької, данської, ірландської, іспанської, італійської, латиської, литовської, мальтійської, німецької, нідерландської, польської, португальської, румунської, словацької, словенської, фінської, французької, хорватської, чеської, шведської, естонської. До переліку офіційних мов ЄС можуть потрапити й мови тих країн, які мають намір увійти до складу держав – членів ЄС. У разі вступу Російської Федерації (далі – РФ) до складу ЄС, російська мова автоматично набуде статусу офіційної мови

⁴ Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України від 7 лютого 2019 р. № 2680-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19>> (дата звернення: 16.11.2019).

⁵ Там само.

в Україні. Крім того, ч. 3 ст. 10 зобов'язує державу сприяти вивченню мов міжнародного спілкування, до яких, безумовно, належать офіційні мови ЄС. Саме тому у цій частині положення Закону № 2704-VIII наповнює конкретикою положення Основного Закону і жодним чином не суперечить Конституції України. При цьому в Законі № 2704-VIII не обмежується функціонування російської мови та мов національних меншин, адже її ст. 10 гарантує вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин (частини 3 і 4 ст. 10 Основного Закону України)⁶.

Щодо ч. 4 ст. 13, в якій ідеться про те, що на території Автономної Республіки Крим акти індивідуальної дії органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування оприлюднюються державною мовою та *можуть додатково оприлюднюватись у перекладі кримськотатарською мовою як мовою корінного народу в Україні*. Як бачимо, словосполучення *“можуть оприлюднюватись”* кореспондується лише з територією Автономної Республіки Крим, де компактно проживає кримськотатарський народ, але не має загальнодержавного і тим більше обов'язкового характеру. За змістом цієї статті можемо передбачити, що в окремому законі мають бути врегульовані випадки та умови такого оприлюднення.

Те саме стосується і ч. 4 ст. 39, в якій мовиться про те, що поряд із державною мовою офіційні назви органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій державної і комунальної форм власності можуть позначатися англійською мовою.

У цій статті вказано, що особливості виконання органами місцевого самоврядування, комунальними підприємствами своєї назви кримськотатарською мовою, іншими мовами корінних народів, мовами національних меншин України встановлюються законом *щодо порядку реалізації прав корінних народів, національних меншин України*.

У Конституції України відсутній будь-який поділ (класифікація) громадян за мовною ознакою. На це вказує ч. 2 ст. 24, у якій ідеться:

<...> не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками (курсив наш. – П. З., О. С.)⁷.

⁶ Конституція України (н 3).

⁷ Там само.

У частинах 1 та 5 ст. 25 Закону № 2704-VIII міститься припис, за яким друковані засоби масової інформації в Україні видаються державною мовою, але можуть видаватися іншими, ніж державна, мовами за умови, що одночасно з відповідним тиражем видання іноземною мовою видається тираж цього видання державною мовою. Усі мовні версії повинні видаватися під однаковою назвою, відповідати одна одній за змістом, обсягом та способом друку, а їх випуски повинні мати однакову нумерацію порядкових номерів і видаватися в один день. Фактично законодавець веде мову *про дублювання* державною мовою тиражів іноземних друкованих засобів масової інформації, що відповідає правовій позицією КСУ у справі про розповсюдження іноземних фільмів від 20 грудня 2007 р.

Норма не називає і не виділяє окремо жодної мови, до якої має бути запроваджений зазначений порядок. Видання російською мовою, оскільки вона не має статусу державної за Конституцією України, відноситься до “інших не державних мов”, здійснюється ідентичним порядком.

Відповідно до ч. 1 ст. 26 Закону № 2704-VIII, де видавничій продукції, виданій кримськотатарською мовою, іншими мовами корінних народів чи національних меншин України (зокрема й російською як мовою національної меншини) коштом державного та (або) місцевих бюджетів відповідно до закону щодо порядку реалізації прав корінних народів, національних меншин України, надається пільговий режим.

По-друге, у поданні стверджується, що приписи Закону № 2704-VIII у ч. 4 ст. 13, ч. 5 ст. 21, ч. 3 ст. 22, частинах 1 і 5 ст. 25, ч. 1 ст. 26, ч. 4 ст. 39, суперечать Конституції України, адже вони *‘фактично встановлюють пріоритет для використання англійської мови та інших офіційних мов Європейського Союзу’* у спосіб *‘акцентування уваги саме на цих мовах, порівняно з російською мовою та іншими мовами національних меншин’*, вільний розвиток, використання і захист яких гарантовано відповідно до ч. 3 ст. 10 Конституції України.

У цій частині конституційного подання зміщені акценти щодо об’єкта правового регулювання. Якщо ст. 24 Конституції України гарантує громадянам України рівні конституційні права і свободи та їхню рівність перед законом шляхом відсутності привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками, то *‘використання англійської мови та інших офіційних мов Європейського Союзу’* окремими громадянами України чи навіть їхньою більшістю/меншістю не надає жодних пріоритетів носіям чи користувачам названих мов і не змінює їхній пра-

вовий чи соціальний статус порівняно з тими, хто використовує іншу мову спілкування, зокрема й російську.

Услід за тим, видається цілком логічним, аби суб'єкт конституційного подання був послідовним в обстоюванні своєї позиції і поглянув через призму об'єктивності на ч. 3 ст. 10 Конституції України, де серед мов національних меншин, яким в Україні гарантується вільний розвиток, особливий статус надається саме російській мові, що мало би турбувати народних депутатів України, підписантів аналізованого документа. Автори подання не бачать мовної дискримінації російською мовою мов національних меншин.

По-третє, у конституційному поданні зазначається, що Закон № 2704-VIII *‘обмежує перелік мов корінних народів і національних меншин’*, до яких в Україні забезпечуються заходи, спрямовані на їх використання лише до кримськотатарської, англійської мови та інших офіційних мов Європейського Союзу, у той час як в Україні живуть представники понад ста націй, а *‘найбільшою етнічною меншиною в Україні є росіяни’*. Відтак суб'єкт конституційного подання вважає, що встановлення Законом № 2704-VIII такого переліку є дискримінаційним стосовно інших мов, які не потрапили до списку офіційних мов, та мов національних меншин України, насамперед *‘по відношенню до російської мови’*, а це суперечить ч. 3 ст. 10 та ст. 11 Конституції України.

Закон № 2704-VIII не дає переліку мов корінних народів і національних меншин, тому не має підстав стверджувати про “обмеження їх переліку”. Стосовно мов корінних народів і національних меншин у документі, зокрема в ч. 3 ст. 2, вказано, що порядок застосування кримськотатарської мови та інших мов корінних народів, національних меншин України у відповідних сферах суспільного життя визначається законом щодо порядку реалізації прав корінних народів, національних меншин України з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

Здійснене суб'єктом конституційного звернення посилення на проживання в Україні представників “понад 100 націй” є юридично некоректним. По-перше, справжня їхня кількість нині невідома, адже перепис населення в Україні проводився востаннє у 2001 р., тобто 18 років тому. Враховуючи еміграційні процеси, анексію та окупацію окремих українських територій РФ, війну на сході України встановити кількісний склад представників окремих націй і народностей, що проживають в Україні, нині неможливо. Названа в поданні цифра “найбільшої етнічної меншини – росіян, що становить 17,3 відсотка населення України”, взята зі статистичних даних зазначеного перепису громадян. По-друге, власне, визнання громадянином України належності до корінного наро-

Петро Захарченко, Олександр Сибіга

ду чи національної меншини не завжди означає використання ним мови того народу, до якого він себе вважає належним. Отже, прямий зв'язок між національною належністю і мовою користування відсутній, що не дає можливості ідентифікувати мову, якою послуговується громадянин, із його національним походженням.

По-третьє, у конституційному поданні стверджується, що приписи статей 24–26 Закону № 2704-VIII ‘не повною мірою узгоджуються з правовою позицією Конституційного Суду України у справі про розповсюдження іноземних фільмів від 20 грудня 2007 р. № 13-рп/2007’.

У рішенні КСУ від 20 грудня 2007 р. зазначається, що проведений аналіз ст. 10 Конституції України, законів України, зокрема й міжнародних правових актів, ратифікованих Україною, які регулюють питання застосування державної мови та мов національних меншин, дає підстави зробити висновок, що обов'язок дотримуватися положень ч. 2 ст. 14 Закону № 2704-VIII щодо обов'язкового дублювання або озвучення чи субтитрування державною мовою іноземних фільмів перед їх розповсюдженням в Україні *не порушує прав національних меншин на використання своєї мови в галузі кінематографії*⁸.

Позаяк російська мова є однією із мов національних меншин в Україні, то не вбачаємо “не узгодженості” між правовою позицією КСУ у справі про розповсюдження іноземних фільмів від 20 грудня 2007 р. та статей 24–26 Закону № 2704-VIII, адже в ст. 26 “Державна мова у сфері книговидавання та книгорозповсюдження”, де йдеться про зобов'язання видавати державною мовою не менше 50 % усіх виданих видавництвом упродовж відповідного календарного року назв книжкових видань, ст. 1 вказує, що ця вимога не поширюється на видавничу продукцію, видану кримськотатарською мовою, іншими мовами корінних народів *чи національних меншин України* коштом державного та (або) місцевих бюджетів відповідно до закону щодо порядку реалізації прав корінних народів, національних меншин України.

Як бачимо, обмеження чи дискримінація російської мови як однієї із мов національних меншин України у цій частині Закону № 2704-VIII відсутня. Інші “неузгодженості” авторами конституційного подання не конкретизовані.

По-четверте, у конституційному поданні стверджується, що передбачені Законом № 2704-VIII ‘розвиток, використання і захист тільки для кримськотатарської мови як мови єдиного корінного народу’, а також

www.pravoua.com.ua

⁸ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини другої статті 14 Закону України “Про кінематографію” (справа про розповсюдження іноземних фільмів) від 20 грудня 2007 р. № 13-рп/2007 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-07>> (дата звернення: 16.11.2019).

‘використання у різних сферах суспільного життя поряд з українською мовою англійської та інших мов Європейського Союзу’ мають наслідком ‘порушення прав і свобод усіх інших національних меншин, які проживають в Україні, зокрема, найбільшої етнічної меншини в Україні – росіян’.

У тексті Закону № 2704-VIII ніде не виокремлюється кримськотатарська мова як мова єдиного корінного народу, окрім можливості її паралельного використання разом із державною у місцях компактного проживання кримськотатарського народу, тобто у Криму. Навпаки, у ч. 6 ст. 23 мовиться про те, що національні фільми можуть демонструватися кримськотатарською мовою, іншими мовами корінних народів. Крім того, ст. 20 також вказує на множинність корінних народів, що проживають в Україні. Зазначається, що особам, які належать до корінних народів, національних меншин України, гарантується право на вивчення мови корінного народу чи національної меншини України в комунальних закладах загальної середньої освіти або через національні культурні товариства.

По-п’яте, у конституційному поданні стверджується, що статті Закону № 2704-VIII щодо покладення обов’язку *‘засвідчити відповідний рівень володіння державною мовою на особу, що має намір набутти громадянство України, визначає Національна комісія зі стандартів державної мови’*, а також те, що *‘умова щодо володіння державною мовою не поширювалася на осіб, які мали певні фізичні вади (сліпі, глухі, німі)’*, суперечать вимозі ч. 3 ст. 22 Конституції України (заборона законодавцеві звужувати зміст та обсяг “існуючих прав і свобод” при ухваленні нових законів).

Законом № 2704-VIII створений правовий механізм забезпечення стандартів державної мови шляхом запровадження центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через міністра, який очолює центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки – Національної комісії зі стандартів державної мови. Саме на неї, відповідно до ч. 2 ст. 44 Закону № 2704-VIII, покладаються повноваження затверджувати вимоги до рівнів володіння державною мовою для набуття громадянства України. Дотримуючись незважаючи на існування з 18 січня 2001 р. Закону України “Про громадянство України”⁹, де в ст. 9 “Прийняття до громадянства України”, міститься одна з умов прийняття до громадянства України, у ч. 5 якої зазначено, що претендент має володіти державною мовою або її розуміти в обсязі, достатньому для спілкування. Відтак для організації іспиту та призначення спеціально уповноважених

⁹ Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-III <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>> (дата звернення: 16.11.2019).

державою установ (організацій), які проводять іспити для визначення рівня *достатності володіння державною мовою*, зрештою, і створена названа вище комісія.

Слід сказати, що практика складення іспитів із метою визначення рівня володіння російською мовою набула свого поширення і в РФ. Так, відповідно до внесених доповнень до федерального Закону від 26 липня 2019 р. “О гражданстве Российской Федерации”, у п. Д ч. 1 ст. 13 зазначається, що бажаючий стати громадянином цієї держави має володіти російською мовою. Порядок розгляду проблем громадянства визначається “Положением о порядке рассмотрения вопросов гражданства Российской Федерации” у редакції від 19 вересня 2019 р., введеним у дію указом Президента РФ, а форма, порядок і технічні вимоги для проведення тестування на знання російської мови регламентуються наказами Міністерства освіти і науки РФ. В Україні аналогічні положення запроваджені нормами Закону № 2704-VIII, юридична сила якого вища як за укази президента, так і за нормативно-правові акти одного з центральних відомств держави.

Стосовно умови для бажаючих отримати громадянство України щодо володіння державною мовою, яка не поширювалася на осіб, що мали певні фізичні вади (сліпі, глухі, німі), як це прописано в ч. 5 ст. 9 Закону України “Про громадянство України”, так само вона не поширюється на ту саму категорію осіб і в Законі № 2704-VIII. Тому жодного звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод при ухваленні спірного, на думку суб’єктів конституційного подання, Закону № 2704-VIII не відбулося.

По-шосте, у конституційному поданні стверджується, що статті Закону № 2704-VIII щодо *‘запровадження різних механізмів підтвердження рівня володіння державною мовою для осіб, які претендують на обрання чи призначення на посади в сфері державного подання’*, суперечать вимозі 24 Конституції України (громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.).

Законом № 2704-VIII створений правовий механізм, яким покладені зобов’язання на осіб, які *претендують на обрання чи призначення на посади в сфері державного управління* володіти українською мовою та застосувати її під час виконання службових обов’язків в державі під назвою “Україна”. Відповідно до ст. 24 Конституції України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом; Конституція України гарантує громадянам України рівні конституційні права і свободи та їхню рівність перед законом шляхом відсутності привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних

та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за *мовними* або іншими ознаками. Однак, якщо особа претендує на обрання чи призначення на посади в сфері державного управління, то має бути спеціальний орган, що повинен засвідчити відповідний рівень (достатній) володіння українською мовою, адже згідно зі ст. 10 Конституції України вона має статус державної. Відповідно до ч. 3 ст. 10 Закону № 2704-VIII рівень володіння державною мовою особами, що претендують на обрання чи призначення на посади в сфері державного управління, засвідчується або документом про повну загальну середню освіту за умови, що такий *документ підтверджує вивчення особою української мови як навчального предмета (дисципліни)*, або державним сертифікатом про рівень володіння державною мовою, що видається Національною комісією зі стандартів державної мови. За змістом закону Національна комісія зі стандартів державної мови видає сертифікат у тому разі, коли особа, що претендує на посаду в сфері державного управління, не вивчала української мови і не підтверджує її вивчення документом про загальну середню освіту. Саме з цією метою Законом № 2704-VIII і запроваджена Національна комісія зі стандартів державної мови.

По-сьоме, у конституційному поданні стверджується, що статті Закону № 2704-VIII щодо *‘процедури ухвалення закону’* та *‘юридичної визначеності’* (як складник верховенства права) є залежними: порушення процедури (ухвалення закону), мовляв, впливає на стан юридичної визначеності (закону), внаслідок чого настає невідповідність Закону № 2704-VIII статтям 8 та 91 Конституції України.

Закон № 2704-VIII, дотримуючись Конституції України, визначає українську мову як єдину державну мову в Україні та покладає на державу обов’язок забезпечувати всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. Так, відповідно до ст. 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується також ст. 91, якою передбачено, що Верховна Рада України приймає закони, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Петро Захарченко, Олександр Сибіга

Оскільки суб'єктом конституційного подання не наведено фактів порушення процедури при ухваленні Закону № 2704-VIII, то не має жодних підстав у цій частині ставити під сумнів порушення принципу верховенства права.

Висновки. Отже, на підставі викладеного вище вважаємо, що в ухваленому Законі України “Про забезпечення функціонування української мови як державної” дискримінація за мовною ознакою відсутня. Російська мова, відповідно до статей 10 та 11 Конституції України, продовжує функціонувати в незмінному правовому режимі разом з іншими мовами національних меншин і корінних народів.

Petro Zakharchenko
Oleksandr Sybiga

THE STATUS OF UKRAINIAN AS THE STATE OFFICIAL LANGUAGE:
AN ATTEMPT TO ELIMINATE THE COMPLETION
OF THE CONSTITUTIONAL CONSOLIDATION PROCESS

ABSTRACT. This article, which is hereby offered to the general public, has emerged as a response to the years-long confrontation between those who hold to the view that Ukrainian should be granted the status of the State official language, and their political opponents. Based on the published text of the constitutional application dated April 23, 2019 submitted to the Constitutional Court of Ukraine by 51 People's Deputies of Ukraine who questioned the constitutionality of some provisions contained in the Law of Ukraine “On Ensuring the Functioning of Ukrainian as the State Official Language” (Law No. 2704-VIII), the author made a constitutional and legal analysis of the disputed provisions of the said Law as compared with the Constitution of Ukraine.

The purpose of the article is to provide legal substantiation for the position regarding compliance of certain provisions of Law No. 2704-VIII, which legislatively ensured the functioning of Ukrainian as the State official language, with provisions of the Constitution.

The constitutional application was triggered by certain provisions of Law No. 2704-VIII regarded by those who submitted the constitutional application as discriminating the Russian-speaking citizens on the grounds of language. Furthermore, the authors believe that the rights of the Russian language are significantly violated in the sense that the document gives priority to the Crimean Tatar language as the language of the indigenous people, and also English and other languages of the European Union, despite the fact that Ukraine guarantees free development, use and protection of the Russian language and other languages of national minorities.

It is argued that the legislator, in adopting Law No. 2704-VIII, did not violate the basic provisions of the Constitution in terms of ensuring the rights of indigenous peoples,

www.pravoua.com.ua

national minorities of Ukraine, in particular, the Russian-speaking part of the population. The article regards as manipulative the statistical data provided by the constitutional application's authors about the facts related to the number of native Russian speakers, the quantitative composition of nations and nationalities residing within the territory of Ukraine, and the number of representatives of the largest ethnic minority. It is indicated that there is no direct link between national identity and the language used.

It is concluded that the adopted Law No. 2704-VIII does not discriminate on the grounds of race, skin color, political, religious and other beliefs, gender, ethnic and social origin, property status, place of residence, as well as on the grounds of language, or other grounds.

KEYWORDS: the Constitution of Ukraine; the State official status of the Ukrainian language; national minorities; indigenous peoples; the Constitutional Court of Ukraine; constitutional application; People's Deputies.